På kulturreservatet Stensjö by ska besökaren få en bild av hur en skogsby i Småland fungerade runt sekelskiftet 1900. Vitterhetsakademien är förvaltare och Länsstyrelsen tillsynsmyndighet. Foto: Urban Wedin.

2020-04-16 19:54 CEST

Unik småländsk by blir kulturreservat

Stensjö by, norr om Oskarshamn, har ombildats till kulturreservat och blir därmed det första i Kalmar län. På så sätt har Kungl. Vitterhetsakademien, som äger marken, tillsammans med Länsstyrelsen i Kalmar säkrat det långsiktiga skyddet för den småländska byn och dess marker.

Arbetet med att förbereda ombildningen till kulturreservat har pågått under flera år, en grundlig översyn av skötseln av byn har genomförts.

– Vi ser stora fördelar med att Stensjö by blir kulturreservat. Framför allt ökar synligheten och vi hoppas på ett större samarbete med kommunen, skolor

och föreningar. Gamla metoder att bruka marken kommer tillbaka i Stensjö by och vi ser fram emot att få visa upp det för gamla och nya besökare, vi vill vara en förebild för kulturmiljövården, säger professor Mats Widgren, Vitterhetsakademien.

Vitterhetsakademien har redan inlett arbetet med att levandegöra och bevara det värdefulla landskapet för framtiden. Odlingsmarkerna och bebyggelsen ska skötas så att de ger en bild av hur en skogsby i Småland fungerade runt sekelskiftet 1900. Skogen närmast byn kommer att bli mer öppen och användas till bete, åkrarna ska besås med äldre spannmålssorter och de gamla slåtterängar ska slås. Berättelserna om människor som bott och verkat i byn ska lyftas fram och trädgårdarna återskapas.
De klippta gräsmattorna runt husen kommer till exempel att ersättas av trädgårdar som de såg ut vid förra sekelskiftet och byn har numera en egen trädgårdsmästare på plats.

— Äntligen, nu får byn en högre status i området, det är enormt spännande att arbeta med ombildningen. Det är mycket arbete som återstår men vi har en hög ambitionsnivå och det är en tid för nytänkande. Vi har nu en möjlighet att arbeta på ett annat och bättre sätt. Mycket kommer att bli annorlunda i framtiden, säger tillsyningsman Hans Nilsson, Stensjö by.

Vitterhetsakademien kommer även fortsättningsvis sköta om reservatet med hjälp av en särskild skötselplan och Länsstyrelsen kommer att se till att den följs. Förutom att främja humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning är kulturmiljövård ett av Vitterhetsakademiens syften.

— Samspelet mellan akademiska kunskaper, myndighetsutövning och praktisk kulturmiljövård har länge varit en viktig del av Akademiens arbete. Därför är vi glada för och ser mycket fram emot den för oss nya samarbetsformen som kulturreservatet innebär, säger preses Peter Gillgren, Vitterhetsakademien.

— Relationen mellan kultur och natur är inte bara en historisk fråga utan i hög grad en framtidsfråga. Vi tror att det småländska odlingslandskapet så som det såg ut innan den storskaliga industrialiseringen av jordbruket under 1900-talet har mycket att lära oss som lever idag, både forskaren och besökaren på Stensjö. Förhoppningen är att ny kunskap och förståelse skall komma ut av den här satsningen, säger Peter Gillgren vidare.

Stensjö by blir Kalmar läns första kulturreservat och det 35:e statliga

kulturreservatet i Sverige. Det finns flera kulturreservat i södra och mellersta Sverige som fokuserar på historiskt odlingslandskap, men det är bara Stensjö by som omvandlar över 400 hektar skog till det utseende det hade vid 1800-talets slut.

Kulturreservat är en skyddsform som infördes i miljöbalken 1999. Syftet var att landskap som är präglade av människans långvariga bruk och historia ska kunna få ett lika starkt skydd som naturreservaten.

Bakgrund Stensjö by
Stensjö bys bevarande för framtiden möjliggjordes 1960 genom en frikostig donation av Josef Anér och sedan dess har byn ägts och förvaltats av Vitterhetsakademien i Stockholm. Markinnehavet har efterhand utökats och i dag äger Akademien 561 hektar, varav större delen är skog. Den samlade klungbyn, inägorna och hagarna med betande boskap, slingrande grusvägar med kilometerlånga gärdesgårdar och stenmurar och stora skogar ger en föreställning om ett svunnet Småland. Flera scener i Astrid Lindgrens filmer om Barnen i Bullerbyn och Emil i Lönneberga.

För mer information kontakta:
Hans Nilsson, tillsyningsman, Stensjö by, 073-650 37 38
Mats Widgren, professor, Vitterhetsakademien, 070-492 69 94

Kungl. Vitterhetsakademien instiftades av drottning Lovisa Ulrika 1753 och har som sitt främsta syfte att främja och finansiera forskning inom humaniora och samhällsvetenskap samt kulturmiljövård. Vitterhetsakademien förvaltar också de egna kulturfastigheterna Skånelaholms slott, Stjernsunds slott, Stensjö by, Borgs by och Rettigska huset i Stockholm. Vitterhetsakademiens förlag publicerar ett antal vetenskapliga skrifter varje år samt samarbetar med andra förlag. Läs mer på www.vitterhetsakademien.se.

Kontaktpersoner

Kristina Lund
Presskontakt
Informationsansvarig
kristina.lund@vitterhetsakademien.se
08-440 42 86